

## PITANJA I ODGOVORI

## PEJSAŽ ILI PEJZAŽ?

»Mjesečev *pejsaž* nije neinteresantan... Nisu to oni *pejzaži* kakve ima Nevada.«

Ove dvije rečenice iz jednog članka u našim novinama daju točnu sliku stanja, koje kod nas vlada s obzirom na pisanje istaknute riječi: jedni je pišu sa *z*, drugi sa *s*, a neki i ovako i onako. Istu nam takvu sliku daju i naši rječnici. Boranićev Pravopis iz god. 1947. propisuje *pejzaž*, a iz god. 1951. *pejsaž*. Klaićev Rječnik stranih riječi kod *pejsaž* upućuje na *pejzaž* i tamo objašnjuje značenje. Čini se prema tome, da prednost daje obliku *pejzaž*. Dayre-Deanović-Maixnerov Hrvatskosrpsko-francuski rječnik i Deanović-Jernejev Hrvatskosrpsko-talijanski rječnik ima oba oblika usporedo. Vujaklijin Leksikon stranih reči i izraza kod *pejzaž* upućuje na *pejsaž* i tamo daje značenje, pa prema tome daje prednost obliku *pejsaž*. Belićev Pravopis ima samo *pejzaž*.

Kako da pišemo i koji oblik da odaberemo? I je li uopće potrebno odabirati samo jedan oblik, ili su oba dobra i jednako preporučljiva?

U našem je jeziku običaj, koji je u Boranićevu Pravopisu postao i propis, da se strane riječi u pravilu pišu prema izgovoru, a ponekad i prema izvornom pisanju, t. j. onako, kako se piše u jeziku, iz kojega se riječ uzima. To bi pravilo trebalo primijeniti i pri pisanju riječi, o kojoj raspravljamo. Ta je riječ potekla iz francuskoga, gdje se piše *paysage*, a čita (prema Laroussovoj transkripciji) *pè-i-zaj*. Iz toga bi izlazilo, da bi mi, pišući prema izgovoru, morali pisati *pejzaž* ili, s akcentom, *pèjzàž*, dakle sa *z*. Pisanje sa slovom *s* moglo bi se opravdati, kad bi *pejsaž* bio izvorni oblik, u kojem se ta riječ piše u francuskom jeziku. Ali on to nije. On je samo neka mješavina između izvornog i našeg fonetskog pisanja. Takva nam mješavina nije potrebna. Mi francuski glas *z* možemo lijepo izgovoriti i zapisati ga našim sredstvima, pa je sasvim bez smisla mjesto njega pisati *s*. A s obzirom na

opće obrazovanje pisanje sa *s* je i štetno, jer daje riječ u iskrivljenu obliku.

Dakle, ne *pejsaž*, nego samo *pejzaž* ili (tko hoće, da tu riječ upotrebi kao potpuno tuđu ili da istakne njezinu tuđinštinu) *paysage*.

Slavko Pavešić

## PETROLEJ ILI NAFTA?

Sueski kanal je ponovo u pogonu, kroz njega prolaze tankeri s naftom, pa je nestašica nafte u Evropi prošla, ali se još uvijek osjeća u nesmanjenoj mjeri na stranicama naših dnevnih listova, odakle je već duže vremena uspješno potiskuje riječ *petrolej*. Mi smo se svi već pomalo i navikli na to, kad novine pišu o *petroleju*, da treba misliti na *naftu*. Međutim nema sumnje, da su mnogi dugo pomišljali na onaj obični *petrolej* u petrolejkama svojih djedova i baka — no i mnogih naših sadašnjih sela. Novine bi trebale jasno izvještavati o događajima, a ne stvarati zbrku; a ovdje je zbrke bilo i previše.

Kako je uopće i došlo do nje? Jednostavno tako, da su naši novinari, prevodeći Reuterove i ostale vijesti na engleskom jeziku, nailazili samo na riječ *petroleum*, a ne na riječ *naphtha*, koja u tom jeziku postoji, ali je relativno rijedak stručan izraz za razne vrste rafinirane nafte (premda može značiti i sirovu naftu). U toj zabludi samo ih je učvrstila činjenica, što je nestašica nafte izazvala nestašicu i racioniranje *benzina* u Engleskoj, gdje se on zove *petrol*<sup>1</sup>. Tako (22. IV. 1957.) Vjesnikov dopisnik iz Londona (dok sve engleske novine tih dana pišu o *rationing of petrol*) hladnokrvno javlja o *racionalizaciji petroleja* umjesto o *racionalizaciji* (zašto ne o racioniranju? — Ž. B.) *benzina*.

Pomutnju naših novinara samo je mogla povećati engleska riječ *oil*, koja se (uz svo-

<sup>1</sup> U SAD *benzin* se kaže *gasoline* (kolektivno *gas*), dok riječ *benzine*, koja postoji u engleskom, znači *apotekarski benzin* za uklanjanje mrlja ili, rjeđe, *benzol*.